

СІМЕЙНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 407-IV від 26.12.2002, ВВР, 2003, № 7, ст.70
№ 2620-IV від 02.06.2005, ВВР, 2005, № 26, ст.352
№ 2709-IV від 23.06.2005, ВВР, 2005, № 32, ст.422
№ 2710-IV від 23.06.2005, ВВР, 2005, № 32, ст.423
№ 2853-IV від 08.09.2005, ВВР, 2005, № 51, ст.551
№ 2901-IV від 22.09.2005, ВВР, 2006, № 1, ст.2
№ 3097-IV від 16.11.2005, ВВР, 2006, № 22, ст.179
№ 3250-IV від 20.12.2005, ВВР, 2006, № 14, ст.120
№ 3497-IV від 23.02.2006, ВВР, 2006, № 33, ст.277
№ 3539-IV від 15.03.2006, ВВР, 2006, № 34, ст.293
№ 524-V від 22.12.2006, ВВР, 2007, № 10, ст.87
№ 257-VI від 10.04.2008, ВВР, 2008, № 24, ст.230}

{Щодо визнання конституційними окремих положень див. Рішення Конституційного Суду № 3-рп/2009 від 03.02.2009}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 1276-VI від 16.04.2009, ВВР, 2009, № 38, ст.535
№ 1390-VI від 21.05.2009, ВВР, 2009, № 39, ст.559
№ 1397-VI від 21.05.2009, ВВР, 2009, № 41, ст.596
№ 1452-VI від 04.06.2009, ВВР, 2009, № 44, ст.653
№ 2302-VI від 01.06.2010, ВВР, 2010, № 34, ст.483
№ 2398-VI від 01.07.2010, ВВР, 2010, № 38, ст.509
№ 2435-VI від 06.07.2010, ВВР, 2010, № 46, ст.539
№ 2677-VI від 04.11.2010, ВВР, 2011, № 19-20, ст.142
№ 2913-VI від 11.01.2011, ВВР, 2011, № 31, ст.298
№ 3234-VI від 19.04.2011, ВВР, 2011, № 42, ст.433
№ 3354-VI від 12.05.2011, ВВР, 2011, № 45, ст.488
№ 3381-VI від 19.05.2011, ВВР, 2011, № 45, ст.490
№ 3738-VI від 09.09.2011, ВВР, 2012, № 19-20, ст.172
№ 3760-VI від 20.09.2011, ВВР, 2012, № 19-20, ст.177
№ 4314-VI від 12.01.2012, ВВР, 2012, № 40, ст.475
№ 4525-VI від 15.03.2012, ВВР, 2012, № 49, ст.562
№ 4652-VI від 13.04.2012, ВВР, 2013, № 21, ст.208
№ 4766-VI від 17.05.2012, ВВР, 2013, № 15, ст.100}

{Офіційне тлумачення до Закону див. в Рішенні Конституційного Суду № 17-рп/2012 від 19.09.2012}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 5462-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 6-7, ст.80
№ 5477-VI від 06.11.2012, ВВР, 2013, № 50, ст.693
№ 245-VII від 16.05.2013, ВВР, 2014, № 12, ст.178
№ 402-VII від 04.07.2013, ВВР, 2014, № 20-21, ст.708
№ 1697-VII від 14.10.2014, ВВР, 2015, № 2-3, ст.12
№ 668-VIII від 03.09.2015, ВВР, 2015, № 45, ст.407
№ 911-VIII від 24.12.2015, ВВР, 2016, № 5, ст.50
№ 936-VIII від 26.01.2016, ВВР, 2016, № 10, ст.99
№ 1370-VIII від 17.05.2016, ВВР, 2016, № 25, ст.501
№ 1404-VIII від 02.06.2016, ВВР, 2016, № 30, ст.542
№ 1692-VIII від 19.10.2016, ВВР, 2016, № 48, ст.813
№ 2037-VIII від 17.05.2017, ВВР, 2017, № 25, ст.291
№ 2038-VIII від 17.05.2017, ВВР, 2017, № 26, ст.293
№ 2234-VIII від 07.12.2017, № 2249-VIII від 19.12.2017
№ 2475-VIII від 03.07.2018}

{У тексті Кодексу слова «державний орган реєстрації» в усіх відмінках і числах замінено словами «орган державної реєстрації» у відповідному відмінку і числі згідно із Законом № 2398-VI від 01.07.2010}

{У тексті Кодексу слова «центральный орган виконавчої влади, до повноважень якого належать питання усиновлення та захисту прав дітей» в усіх відмінках замінено словами «центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері усиновлення та захисту прав дітей» у відповідному відмінку згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

{У тексті Кодексу слова «інвалід» та «дитина-інвалід» в усіх відмінках і числах замінено відповідно словами «особа з інвалідністю» та «дитина з інвалідністю» у відповідному відмінку і числі згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017}

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

ГЛАВА 1. СІМ'Я. РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН

Стаття 1. Завдання Сімейного кодексу України

1. Сімейний кодекс України визначає засади шлюбу, особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя, підстави виникнення, зміст особистих немайнових і майнових прав та обов'язків батьків і дітей, усиновлювачів та усиновлених, інших членів сім'ї та родичів.

2. Регулювання сімейних відносин здійснюється цим Кодексом з метою: зміцнення сім'ї як соціального інституту і як союзу конкретних осіб; утвердження почуття обов'язку перед батьками, дітьми та іншими членами сім'ї; побудови сімейних відносин на паритетних засадах, на почуттях взаємної любові та поваги, взаємодопомоги і підтримки; забезпечення кожної дитини сімейним вихованням, можливістю духовного та фізичного розвитку.

Стаття 2. Учасники сімейних відносин, які регулює Сімейний кодекс України

1. Сімейний кодекс України регулює сімейні особисті немайнові та майнові відносини між подружжям, між батьками та дітьми, усиновлювачами та усиновленими, між матір'ю та батьком дитини щодо її виховання, розвитку та утримання.

2. Сімейний кодекс України регулює сімейні особисті немайнові та майнові відносини між бабою, дідом, прабабою, прадідом та внуками, правнуками, рідними братами та сестрами, мачухою, вітчимою та падчеркою, пасинком.

3. Сімейний кодекс України регулює сімейні особисті немайнові та (або) майнові відносини між іншими членами сім'ї, визначеними у ньому.

4. Сімейний кодекс України не регулює сімейні відносини між двоюрідними братами та сестрами, тіткою, дядьком та племінницею, племінником і між іншими родичами за походженням.

Стаття 3. Сім'я

1. Сім'я є первинним та основним осередком суспільства.

2. Сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки.

Подружжя вважається сім'єю і тоді, коли дружина та чоловік у зв'язку з навчанням, роботою, лікуванням, необхідністю догляду за батьками, дітьми та з інших поважних причин не проживають спільно.

Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає.

3. Права члена сім'ї має одинока особа.

4. Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства.

Стаття 4. Право особи на сім'ю

1. Особа, яка досягла шлюбного віку, має право на створення сім'ї.

У випадках, передбачених частиною другою статті 23 цього Кодексу, сім'ю може створити особа, яка не досягла шлюбного віку.

2. Сім'ю може створити особа, яка народила дитину, незалежно від віку.

3. Кожна особа має право на проживання в сім'ї.

Особа може бути примусово ізольована від сім'ї лише у випадках і в порядку, встановлених законом.

4. Кожна особа має право на повагу до свого сімейного життя.

Стаття 5. Державна охорона сім'ї

1. Держава охороняє сім'ю, дитинство, материнство, батьківство, створює умови для зміцнення сім'ї.

2. Держава створює людині умови для материнства та батьківства, забезпечує охорону прав матері та батька, матеріально і морально заохочує і підтримує материнство та батьківство.

3. Держава забезпечує пріоритет сімейного виховання дитини.

4. Держава бере під свою охорону кожную дитину-сироту і дитину, позбавлену батьківського піклування.

{Частина четверта статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3497-IV від 23.02.2006}

5. Ніхто не може зазнавати втручання в його сімейне життя, крім випадків, встановлених Конституцією України.

Стаття 6. Дитина

1. Правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття.

2. Малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років.

Неповнолітньою вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.

Стаття 7. Загальні засади регулювання сімейних відносин

1. Сімейні відносини регулюються цим Кодексом та іншими нормативно-правовими актами.

2. Сімейні відносини можуть бути врегульовані за домовленістю (договором) між їх учасниками.

3. Сімейні відносини регулюються лише у тій частині, у якій це є допустимим і можливим з точки зору інтересів їх учасників та інтересів суспільства.

4. Регулювання сімейних відносин здійснюється з урахуванням права на таємницю особистого життя їх учасників, їхнього права на особисту свободу та недопустимості свавільного втручання у сімейне життя.

5. Учасник сімейних відносин не може мати привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, статі, політичних, релігійних та інших переконань, етнічного та соціального походження, матеріального стану, місця проживання, за мовними та іншими ознаками.

6. Жінка та чоловік мають рівні права і обов'язки у сімейних відносинах, шлюбі та сім'ї.

7. Дитина має бути забезпечена можливістю здійснення її прав, установлених Конституцією України, Конвенцією про права дитини, іншими міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

{Частина сьома статті 7 в редакції Закону № 524-V від 22.12.2006}

8. Регулювання сімейних відносин має здійснюватися з максимально можливим урахуванням інтересів дитини, непрацездатних членів сім'ї.

9. Сімейні відносини регулюються на засадах справедливості, добросовісності та розумності, відповідно до моральних засад суспільства.

10. Кожен учасник сімейних відносин має право на судовий захист.

Стаття 8. Застосування до регулювання сімейних відносин Цивільного кодексу України

1. Якщо особисті немайнові та майнові відносини між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї та родичами не врегульовані цим Кодексом, вони регулюються відповідними нормами Цивільного кодексу України, якщо це не суперечить суті сімейних відносин.

{Текст статті 8 в редакції Закону № 524-V від 22.12.2006}

Стаття 9. Регулювання сімейних відносин за домовленістю (договором) сторін

1. Подружжя, батьки дитини, батьки та діти, інші члени сім'ї та родичі, відносини між якими регулює цей Кодекс, можуть врегулювати свої відносини за домовленістю

(договором), якщо це не суперечить вимогам цього Кодексу, інших законів та моральним засадам суспільства.

2. Особи, які проживають однією сім'єю, а також родичі за походженням, відносини яких не врегульовані цим Кодексом, можуть врегулювати свої сімейні (родинні) відносини за договором, який має бути укладений у письмовій формі. Такий договір є обов'язковим до виконання, якщо він не суперечить вимогам цього Кодексу, інших законів України та моральним засадам суспільства.

Стаття 10. Застосування аналогії закону та аналогії права

1. Якщо певні сімейні відносини не врегульовані цим Кодексом, іншими нормативно-правовими актами або домовленістю (договором) сторін, до них застосовуються норми цього Кодексу, які регулюють подібні відносини (аналогія закону).
{Частина перша статті 10 в редакції Закону № 524-V від 22.12.2006}

2. Якщо до регулювання сімейних відносин неможливо застосувати аналогію закону, вони регулюються відповідно до загальних засад сімейного законодавства (аналогія права).

Стаття 11. Врахування звичаїв при вирішенні судом сімейних спорів

1. При вирішенні сімейного спору суд за заявою заінтересованої сторони може врахувати місцевий звичай, а також звичай національної меншини, до якої належать сторони або одна з них, якщо вони не суперечать вимогам цього Кодексу, інших законів та моральним засадам суспільства.

Стаття 12. Обчислення строків, встановлених у цьому Кодексі

1. Строки, встановлені у цьому Кодексі, обчислюються відповідно до Цивільного кодексу України.

Стаття 13. Міжнародні договори України

1. Частиною національного сімейного законодавства України є міжнародні договори, що регулюють сімейні відносини, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

2. Якщо в міжнародному договорі України, укладеному в установленому порядку, містяться інші правила, ніж ті, що встановлені відповідним актом сімейного законодавства, застосовуються правила відповідного міжнародного договору України.
{Стаття 13 в редакції Закону № 524-V від 22.12.2006}

ГЛАВА 2. ЗДІЙСНЕННЯ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ВИКОНАННЯ СІМЕЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ. ЗАХИСТ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ

Стаття 14. Здійснення сімейних прав

1. Сімейні права є такими, що тісно пов'язані з особою, а тому не можуть бути передані іншій особі.

2. Якщо дитина або особа, дієздатність якої обмежена, не може самостійно здійснювати свої права, ці права здійснюють батьки, опікун або самі ці особи за допомогою батьків чи піклувальника.
{Частина третю статті 14 виключено на підставі Закону № 524-V від 22.12.2006}

Стаття 15. Виконання сімейних обов'язків

1. Сімейні обов'язки є такими, що тісно пов'язані з особою, а тому не можуть бути перекладені на іншу особу.

2. Якщо особа визнана недієздатною, її сімейний обов'язок особистого немайнового характеру припиняється у зв'язку з неможливістю його виконання.
Майновий обов'язок недієздатної особи за її рахунок виконує опікун.

3. Якщо в результаті психічного розладу, тяжкої хвороби або іншої поважної причини особа не може виконувати сімейного обов'язку, вона не вважається такою, що ухиляється від його виконання.

4. Невиконання або ухилення від виконання сімейного обов'язку може бути підставою для застосування наслідків, встановлених цим Кодексом або домовленістю (договором) сторін.

Стаття 16. Надання неповнолітнім батькам допомоги у здійсненні батьківських прав та виконанні батьківських обов'язків

1. Якщо мати, батько дитини є неповнолітніми, баба, дід дитини з боку того з батьків, хто є неповнолітнім, зобов'язані надавати йому допомогу у здійсненні ним батьківських прав та виконанні батьківських обов'язків.

Стаття 17. Надання органом опіки та піклування допомоги особам у здійсненні ними своїх сімейних прав та виконанні сімейних обов'язків

1. Орган опіки та піклування надає допомогу особі у здійсненні нею своїх сімейних прав та виконанні сімейних обов'язків в обсязі та в порядку, встановлених цим Кодексом та іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 18. Захист сімейних прав та інтересів

1. Кожен учасник сімейних відносин, який досяг чотирнадцяти років, має право на безпосереднє звернення до суду за захистом свого права або інтересу.

2. Суд застосовує способи захисту, які встановлені законом або домовленістю (договором) сторін.

Способами захисту сімейних прав та інтересів зокрема є:

- 1) встановлення правовідношення;
- 2) примусове виконання добровільно не виконаного обов'язку;
- 3) припинення правовідношення, а також його анулювання;
- 4) припинення дій, які порушують сімейні права;
- 5) відновлення правовідношення, яке існувало до порушення права;
- 6) відшкодування матеріальної та моральної шкоди, якщо це передбачено цим

Кодексом або договором;

- 7) зміна правовідношення;

{Частина другу статті 18 доповнено пунктом 7 згідно із Законом № 524-V від 22.12.2006}

8) визнання незаконними рішень, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб.

{Частина другу статті 18 доповнено пунктом 8 згідно із Законом № 524-V від 22.12.2006}

Стаття 19. Участь органу опіки та піклування у захисті сімейних прав та інтересів

1. У випадках, передбачених цим Кодексом, особа має право на попереднє звернення за захистом своїх сімейних прав та інтересів до органу опіки та піклування.

2. Рішення органу опіки та піклування є обов'язковим до виконання, якщо протягом десяти днів від часу його винесення заінтересована особа не звернулася за захистом своїх прав або інтересів до суду, крім випадку, передбаченого частиною другою статті 170 цього Кодексу.

3. Звернення за захистом до органу опіки та піклування не позбавляє особу права на звернення до суду.

У разі звернення з позовом до суду орган опіки та піклування припиняє розгляд поданої йому заяви.

{Абзац третій частини третьої статті 19 виключено на підставі Закону № 524-V від 22.12.2006}

4. При розгляді судом спорів щодо участі одного з батьків у вихованні дитини, місця проживання дитини, виселення дитини, зняття дитини з реєстрації місця проживання, визнання дитини такою, що втратила право користування житловим приміщенням, позбавлення та поновлення батьківських прав, побачення з дитиною матері, батька, які позбавлені батьківських прав, відібрання дитини від особи, яка тримає її у себе не на підставі закону або рішення суду, управління батьками майном дитини, скасування усиновлення та визнання його недійсним обов'язковою є участь органу опіки та піклування, представленою належною юридичною особою.

{Частина четверта статті 19 в редакції Закону № 2038-VIII від 17.05.2017}

5. Орган опіки та піклування подає суду письмовий висновок щодо розв'язання спору на підставі відомостей, одержаних у результаті обстеження умов проживання дитини, батьків, інших осіб, які бажають проживати з дитиною, брати участь у її вихованні, а також на підставі інших документів, які стосуються справи.

6. Суд може не погодитися з висновком органу опіки та піклування, якщо він є недостатньо обґрунтованим, суперечить інтересам дитини.

Стаття 20. Застосування позовної давності до вимог, що випливають із сімейних відносин

1. До вимог, що випливають із сімейних відносин, позовна давність не застосовується, крім випадків, передбачених частиною другою статті 72, частиною другою статті 129, частиною третьою статті 138, частиною третьою статті 139 цього Кодексу.

2. У випадках, передбачених частиною першою цієї статті, позовна давність застосовується судом відповідно до Цивільного кодексу України, якщо інше не передбачено цим Кодексом.

Розділ II. ШЛЮБ. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ПОДРУЖЖЯ

ГЛАВА 3. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 21. Поняття шлюбу

1. Шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану.

2. Проживання однією сім'єю жінки та чоловіка без шлюбу не є підставою для виникнення у них прав та обов'язків подружжя.

3. Релігійний обряд шлюбу не є підставою для виникнення у жінки та чоловіка прав та обов'язків подружжя, крім випадків, коли релігійний обряд шлюбу відбувся до створення або відновлення органів державної реєстрації актів цивільного стану.

Стаття 22. Шлюбний вік

1. Шлюбний вік для чоловіків та жінок встановлюється у вісімнадцять років.
{Частина перша статті 22 в редакції Закону № 4525-VI від 15.03.2012}

2. Особи, які бажають зареєструвати шлюб, мають досягти шлюбного віку на день реєстрації шлюбу.

Стаття 23. Право на шлюб

1. Право на шлюб мають особи, які досягли шлюбного віку.

2. За заявою особи, яка досягла шістнадцяти років, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам.
{Частина друга статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4525-VI від 15.03.2012}

Стаття 24. Добровільність шлюбу

1. Шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки та чоловіка.

Примушування жінки та чоловіка до шлюбу не допускається.

2. Реєстрація шлюбу з особою, яка визнана недієздатною, а також з особою, яка з інших причин не усвідомлювала значення своїх дій і (або) не могла керувати ними, має наслідки, встановлені статтями 38-40 цього Кодексу.

Стаття 25. Одношлюбність

1. Жінка та чоловік можуть одночасно перебувати лише в одному шлюбі.

2. Жінка та чоловік мають право на повторний шлюб лише після припинення попереднього шлюбу.

Стаття 26. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі між собою

1. У шлюбі між собою не можуть перебувати особи, які є родичами прямої лінії споріднення.

2. У шлюбі між собою не можуть перебувати рідні (повнорідні, неповнорідні) брат і сестра. Повнорідними є брати і сестри, які мають спільних батьків. Неповнорідними є брати і сестри, які мають спільну матір або спільного батька.

3. У шлюбі між собою не можуть перебувати двоюрідні брат та сестра, рідні тітка, дядько та племінник, племінниця.

4. За рішенням суду може бути надане право на шлюб між рідною дитиною усиновлювача та усиновленою ним дитиною, а також між дітьми, які були усиновлені ним.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
ГЛАВА 1. СІМ'Я. РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН	4
Стаття 1. Завдання Сімейного кодексу України	4
Стаття 2. Учасники сімейних відносин, які регулює Сімейний кодекс України	4
Стаття 3. Сім'я	4
Стаття 4. Право особи на сім'ю	4
Стаття 5. Державна охорона сім'ї	5
Стаття 6. Дитина	5
Стаття 7. Загальні засади регулювання сімейних відносин	5
Стаття 8. Застосування до регулювання сімейних відносин Цивільного кодексу України	5
Стаття 9. Регулювання сімейних відносин за домовленістю (договором) сторін	5
Стаття 10. Застосування аналогії закону та аналогії права	6
Стаття 11. Врахування звичаїв при вирішенні судом сімейних спорів	6
Стаття 12. Обчислення строків, встановлених у цьому Кодексі	6
Стаття 13. Міжнародні договори України	6
ГЛАВА 2. ЗДІЙСНЕННЯ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ВИКОНАННЯ СІМЕЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ. ЗАХИСТ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ	6
Стаття 14. Здійснення сімейних прав	6
Стаття 15. Виконання сімейних обов'язків	6
Стаття 16. Надання неповнолітнім батькам допомоги у здійсненні батьківських прав та виконанні батьківських обов'язків	7
Стаття 17. Надання органом опіки та піклування допомоги особам у здійсненні ними своїх сімейних прав та виконанні сімейних обов'язків	7
Стаття 18. Захист сімейних прав та інтересів	7
Стаття 19. Участь органу опіки та піклування у захисті сімейних прав та інтересів	7
Стаття 20. Застосування позовної давності до вимог, що впливають із сімейних відносин	8
РОЗДІЛ II. ШЛЮБ. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПОДРУЖЖЯ	8
ГЛАВА 3. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	8
Стаття 21. Поняття шлюбу	8
Стаття 22. Шлюбний вік	8
Стаття 23. Право на шлюб	8
Стаття 24. Добровільність шлюбу	8
Стаття 25. Одношлюбність	8
Стаття 26. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі між собою	8
ГЛАВА 4. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ШЛЮБУ	9
Стаття 27. Значення державної реєстрації шлюбу	9
Стаття 28. Заява про реєстрацію шлюбу	9
Стаття 29. Ознайомлення наречених з їхніми правами та обов'язками	9
Стаття 30. Взаємна обізнаність наречених про стан здоров'я	9
Стаття 31. Зобов'язання наречених у разі відмови від вступу в шлюб	9
Стаття 32. Час реєстрації шлюбу	10
Стаття 33. Місце реєстрації шлюбу	10
Стаття 34. Реєстрація шлюбу в присутності нареченої та нареченого	10
Стаття 35. Право на вибір прізвища при реєстрації шлюбу	10
Стаття 36. Правові наслідки шлюбу	10
Стаття 37. Правозгідність шлюбу	10
ГЛАВА 5. НЕДІЙСНІСТЬ ШЛЮБУ	10
Стаття 38. Підстави недійсності шлюбу	10
Стаття 39. Шлюб, який є недійсним	11
Стаття 40. Шлюб, який визнається недійсним за рішенням суду	11
Стаття 41. Шлюб, який може бути визнаний недійсним за рішенням суду	11
Стаття 42. Особи, які мають право на звернення до суду з позовом про визнання шлюбу недійсним	11
Стаття 43. Визнання шлюбу недійсним після його припинення	12
Стаття 44. Час, з якого шлюб є недійсним	12
Стаття 45. Правові наслідки недійсності шлюбу	12
Стаття 46. Особливі правові наслідки недійсності шлюбу	12

Стаття 47. Права та обов'язки батьків і дитини, яка народилася у недійсному шлюбі.....	12
Стаття 48. Визнання шлюбу неукладеним.....	12
ГЛАВА 6. ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПОДРУЖЖЯ	12
Стаття 49. Право на материнство.....	12
Стаття 50. Право на батьківство.....	13
Стаття 51. Право дружини та чоловіка на повагу до своєї індивідуальності.....	13
Стаття 52. Право дружини та чоловіка на фізичний та духовний розвиток.....	13
Стаття 53. Право дружини та чоловіка на зміну прізвища.....	13
Стаття 54. Право дружини та чоловіка на розподіл обов'язків та спільне вирішення питань життя сім'ї.....	13
Стаття 55. Обов'язок подружжя турбуватися про сім'ю.....	13
Стаття 56. Право дружини та чоловіка на свободу та особисту недоторканність.....	14
ГЛАВА 7. ПРАВО ОСОБИСТОЇ ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ ДРУЖИНИ ТА ЧОЛОВІКА	14
Стаття 57. Майно, що є особою приватною власністю дружини, чоловіка.....	14
Стаття 58. Право на плоди та доходи від речей, що є особою приватною власністю дружини, чоловіка.....	15
Стаття 59. Здійснення дружиною, чоловіком права особистої приватної власності.....	15
ГЛАВА 8. ПРАВО СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ	15
Стаття 60. Підстави набуття права спільної сумісної власності подружжя.....	15
Стаття 61. Об'єкти права спільної сумісної власності.....	15
Стаття 62. Виникнення права спільної сумісної власності подружжя на майно, що належало дружині, чоловікові.....	15
Стаття 63. Здійснення подружжям права спільної сумісної власності.....	15
Стаття 64. Право подружжя на укладення договорів між собою.....	16
Стаття 65. Право подружжя на розпорядження майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.....	16
Стаття 66. Право подружжя на визначення порядку користування майном.....	16
Стаття 67. Право на розпорядження часткою у майні, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.....	16
Стаття 68. Здійснення права спільної сумісної власності після розірвання шлюбу.....	16
Стаття 69. Право подружжя на поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.....	16
Стаття 70. Розмір часток майна дружини та чоловіка при поділі майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.....	17
Стаття 71. Способи та порядок поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.....	17
Стаття 72. Застосування позовної давності до вимог про поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.....	17
Стаття 73. Накладення стягнення на майно, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.....	17
Стаття 74. Право на майно жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі.....	18
ГЛАВА 9. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПОДРУЖЖЯ ПО УТРИМАННЮ	18
Стаття 75. Право одного з подружжя на утримання.....	18
Стаття 76. Право на утримання після розірвання шлюбу.....	18
Стаття 77. Способи надання утримання одному з подружжя.....	18
Стаття 78. Договір подружжя про надання утримання.....	19
Стаття 79. Час, протягом якого сплачуються аліменти одному з подружжя.....	19
Стаття 80. Визначення розміру аліментів одному з подружжя за рішенням суду.....	19
Стаття 81. Види доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів.....	19
Стаття 82. Припинення права одного з подружжя на утримання.....	19
Стаття 83. Позбавлення права на утримання або обмеження його строком.....	20
Стаття 84. Право дружини на утримання під час вагітності та у разі проживання з нею дитини.....	20
Стаття 85. Припинення права дружини на утримання.....	20
Стаття 86. Право чоловіка на утримання у разі проживання з ним дитини.....	20
Стаття 87. Припинення права чоловіка на утримання.....	20
Стаття 88. Право на утримання того з подружжя, з ким проживає дитина-інвалід.....	20
Стаття 89. Припинення права на утримання за домовленістю подружжя.....	21
Стаття 90. Взаємна участь дружини, чоловіка у витратах на лікування.....	21
Стаття 91. Право на утримання жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою.....	21

ГЛАВА 10. ШЛЮБНИЙ ДОГОВІР	21
Стаття 92. Право на укладення шлюбного договору	21
Стаття 93. Зміст шлюбного договору	21
Стаття 94. Форма шлюбного договору	22
Стаття 95. Початок дії шлюбного договору	22
Стаття 96. Строк дії шлюбного договору	22
Стаття 97. Визначення у шлюбному договорі правового режиму майна	22
Стаття 98. Визначення у шлюбному договорі порядку користування житлом	22
Стаття 99. Визначення у шлюбному договорі права на утримання	22
Стаття 100. Зміна умов шлюбного договору	22
Стаття 101. Право на відмову від шлюбного договору	23
Стаття 102. Розірвання шлюбного договору	23
Стаття 103. Визнання шлюбного договору недійсним	23
ГЛАВА 11. ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБУ	23
Стаття 104. Підстави припинення шлюбу	23
Стаття 105. Припинення шлюбу внаслідок його розірвання	23
Стаття 106. Розірвання шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного стану за заявою подружжя, яке не має дітей	23
Стаття 107. Розірвання шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного стану за заявою одного з подружжя	23
Стаття 108. Визнання розірвання шлюбу фіктивним	24
Стаття 109. Розірвання шлюбу за рішенням суду за спільною заявою подружжя, яке має дітей	24
Стаття 110. Право на пред'явлення позову про розірвання шлюбу	24
Стаття 111. Заходи суду щодо примирення подружжя	24
Стаття 112. Підстави для розірвання шлюбу за позовом одного з подружжя	24
Стаття 113. Право на вибір прізвища після розірвання шлюбу	25
Стаття 114. Момент припинення шлюбу у разі його розірвання	25
Стаття 115. Державна реєстрація розірвання шлюбу	25
Стаття 116. Право на повторний шлюб після розірвання шлюбу	25
Стаття 118. Поновлення шлюбу у разі з'явлення особи, яка була оголошена померлою або визнана безвісно відсутньою	25
Стаття 119. Встановлення режиму окремого проживання подружжя	25
Стаття 120. Правові наслідки встановлення режиму окремого проживання подружжя	25
РОЗДІЛ III. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ МАТЕРІ, БАТЬКА І ДИТИНИ	26
ГЛАВА 12. ВИЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ДИТИНИ	26
Стаття 121. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків матері, батька і дитини	26
Стаття 122. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою	26
Стаття 123. Визначення походження дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій	26
Стаття 124. Визначення походження дитини від батька у разі реєстрації повторного шлюбу з її матір'ю	26
Стаття 125. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою	27
Стаття 126. Визначення походження дитини від батька за заявою жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою	27
Стаття 128. Визнання батьківства за рішенням суду	27
Стаття 129. Спір про батьківство між чоловіком матері дитини та особою, яка вважає себе батьком дитини	27
Стаття 130. Встановлення факту батьківства за рішенням суду	27
Стаття 131. Визнання материнства за рішенням суду	28
Стаття 132. Встановлення факту материнства за рішенням суду	28
Стаття 133. Запис подружжя батьками дитини	28
Стаття 134. Внесення змін до актового запису про народження у разі визнання батьківства, материнства	28
Стаття 135. Запис про батьків дитини, якщо батьківство, материнство не встановлене	28
Стаття 136. Оспорювання батьківства особою, яка записана батьком дитини	28
Стаття 137. Оспорювання батьківства після смерті особи, яка записана батьком дитини	29
Стаття 138. Право матері дитини на оспорювання батьківства свого чоловіка	29

Стаття 139. Спiр про материнство.....	29
Стаття 140. Оспорювання батьківства, материнства особи, яка сплачує алiменти за рiшенням суду.....	29
ГЛАВА 13. ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ БАТЬКІВ ТА ДІТЕЙ	29
Стаття 141. Рiвнiсть прав та обов'язкiв батькiв щодо дитини.....	29
Стаття 142. Рiвнiсть прав та обов'язкiв дiтей щодо батькiв.....	30
Стаття 143. Обов'язок батькiв забрати дитину з пологового будинку або iншого закладу охорони здоров'я.....	30
Стаття 144. Обов'язок батькiв зареєструвати народження дитини в органi державної реєстрацiї актiв цивiльного стану.....	30
Стаття 145. Визначення прiзвища дитини.....	30
Стаття 146. Визначення iменi дитини.....	30
Стаття 147. Визначення по батьковi дитини.....	31
Стаття 148. Змiна прiзвища дитини її батьками.....	31
Стаття 149. Змiна по батьковi дитини.....	31
Стаття 150. Обов'язки батькiв щодо виховання та розвитку дитини.....	31
Стаття 151. Права батькiв щодо виховання дитини.....	31
Стаття 152. Забезпечення права дитини на належне батькiвське виховання.....	31
Стаття 153. Права батькiв та дитини на спiлкування.....	32
Стаття 154. Права батькiв по захисту дитини.....	32
Стаття 155. Здiйснення батькiвських прав та виконання батькiвських обов'язкiв.....	32
Стаття 156. Права та обов'язки неповнолiтнiх батькiв.....	32
Стаття 157. Вирiшення батьками питань щодо виховання дитини.....	32
Стаття 158. Вирiшення органом опiки та пiклування спору щодо участi у вихованнi дитини того з батькiв, хто проживає окремо вiд неї.....	33
Стаття 159. Вирiшення судом спору щодо участi у вихованнi дитини того з батькiв, хто проживає окремо вiд неї.....	34
Стаття 160. Право батькiв на визначення мiсця проживання дитини.....	34
Стаття 161. Спiр мiж матерiю та батьком щодо мiсця проживання малолiтньої дитини.....	34
Стаття 162. Правовi наслiдки протиправної поведiнки одного з батькiв або iншої особи при визначеннi мiсця проживання малолiтньої дитини.....	35
Стаття 163. Право батькiв на вiдбрання малолiтньої дитини вiд iнших осiб.....	35
Стаття 164. Пiдстави позбавлення батькiвських прав.....	35
Стаття 165. Особи, якi мають право звернутися з позовом до суду про позбавлення батькiвських прав.....	36
Стаття 166. Правовi наслiдки позбавлення батькiвських прав.....	36
Стаття 167. Влаштування дитини, батьки якої позбавленi батькiвських прав.....	36
Стаття 168. Побачення з дитиною матерi, батька, якi позбавленi батькiвських прав.....	37
Стаття 169. Поновлення батькiвських прав.....	37
Стаття 170. Вiдбрання дитини вiд батькiв без позбавлення їх батькiвських прав.....	37
Стаття 171. Врахування думки дитини при вирiшеннi питань, що стосуються її життя.....	38
Стаття 172. Обов'язок дитини, повнолiтнiх дочки та сина пiклуватися про батькiв.....	38
ГЛАВА 14. ПРАВА БАТЬКІВ І ДІТЕЙ НА МАЙНО	38
Стаття 173. Роздiльнiсть майна батькiв i дiтей.....	38
Стаття 174. Право власностi дитини на майно, призначене для її розвитку, навчання та виховання.....	38
Стаття 175. Право спiльної сумiсної власностi батькiв i дiтей.....	38
Стаття 176. Права батькiв та дiтей щодо користування майном.....	38
Стаття 177. Управлiння майном дитини.....	39
Стаття 178. Використання доходу вiд майна дитини.....	40
Стаття 179. Право власностi на алiменти, одержанi на дитину.....	40
ГЛАВА 15. ОБОВ'ЯЗОК МАТЕРІ, БАТЬКА УТРИМУВАТИ ДИТИНУ ТА ЙОГО ВИКОНАННЯ	40
Стаття 180. Обов'язок батькiв утримувати дитину.....	40
Стаття 181. Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину.....	40
Стаття 182. Обставини, якi враховуються судом при визначеннi розмiру алiментiв.....	41
Стаття 183. Визначення розмiру алiментiв у частцi вiд заробiтку (доходу) матерi, батька дитини.....	42
Стаття 184. Визначення розмiру алiментiв у твердiй грошовiй сумi.....	42
Стаття 185. Участь батькiв у додаткових витратах на дитину.....	42

Стаття 186. Контроль органу опіки та піклування за цільовим витрачанням аліментів.....	43
Стаття 187. Відрахування аліментів на дитину за ініціативою платника або одержувача аліментів.....	43
Стаття 188. Звільнення батьків від обов'язку утримувати дитину.....	43
Стаття 189. Договір між батьками про сплату аліментів на дитину.....	43
Стаття 190. Припинення права на аліменти на дитину у зв'язку з набуттям права власності на нерухоме майно.....	44
Стаття 191. Час, з якого присуджуються аліменти на дитину.....	44
Стаття 192. Зміна розміру аліментів.....	44
Стаття 193. Стягнення аліментів та інших коштів на дитину, яка перебуває у закладі охорони здоров'я, навчальному або іншому закладі.....	44
Стаття 194. Стягнення аліментів за минулий час та заборгованості за аліментами.....	45
Стаття 195. Визначення заборгованості за аліментами, присудженими у частці від заробітку (доходу).....	45
Стаття 196. Відповідальність за прострочення сплати аліментів, оплати додаткових витрат на дитину.....	45
Стаття 197. Встановлення строку сплати заборгованості. Звільнення від сплати заборгованості за аліментами.....	46
ГЛАВА 16. ОБОВ'ЯЗОК БАТЬКІВ УТРИМУВАТИ ПОВНОЛІТНІХ ДОЧКУ, СИНА ТА ЙОГО ВИКОНАННЯ	46
Стаття 198. Підстави виникнення обов'язку батьків утримувати повнолітніх дочку, сина.....	46
Стаття 199. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дочку, сина, які продовжують навчання.....	46
Стаття 200. Розмір аліментів на повнолітніх дочку, сина.....	46
Стаття 201. Застосування норм цього Кодексу до відносин щодо обов'язку батьків утримувати повнолітніх дочку, сина.....	46
ГЛАВА 17. ОБОВ'ЯЗОК ПОВНОЛІТНІХ ДОЧКИ, СИНА УТРИМУВАТИ БАТЬКІВ ТА ЙОГО ВИКОНАННЯ	47
Стаття 202. Підстави виникнення обов'язку повнолітніх дочки, сина утримувати батьків.....	47
Стаття 203. Обов'язок дочки, сина брати участь у додаткових витратах на батьків.....	47
Стаття 204. Звільнення дочки, сина від обов'язку утримувати матір, батька.....	47
Стаття 205. Визначення розміру аліментів на батьків.....	47
Стаття 206. Стягнення з дитини витрат на догляд та лікування батьків.....	47
РОЗДІЛ IV. ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ-СИРІТ І ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ	47
ГЛАВА 18. УСИНОВЛЕННЯ	47
Стаття 207. Поняття усиновлення.....	47
Стаття 208. Особа, яка може бути усиновленою.....	48
1. Усиновленою може бути дитина (Стаття 6 цього Кодексу).....	48
Стаття 209. Усиновлення дитини, яку не забрали з пологового будинку чи підкинули, або яка була знайдена.....	48
Стаття 210. Усиновлення братів та сестер.....	48
Стаття 211. Особи, які можуть бути усиновлювачами.....	48
Стаття 212. Особи, які не можуть бути усиновлювачами.....	49
Стаття 213. Особи, які мають переважне перед іншими право на усиновлення дитини.....	49
Стаття 214. Облік дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, які можуть бути усиновлені, передані під опіку, піклування чи на виховання в сім'ї громадян.....	49
Стаття 215. Облік осіб, які бажають усиновити дитину.....	50
Стаття 216. Заборона посередницької, комерційної діяльності щодо усиновлення дітей.....	50
Стаття 217. Згода батьків на усиновлення дитини.....	50
Стаття 218. Згода дитини на усиновлення.....	51
Стаття 219. Усиновлення дитини без згоди батьків.....	51
Стаття 220. Згода другого з подружжя на усиновлення дитини.....	51
Стаття 221. Згода опікуна, піклувальника на усиновлення дитини.....	51
Стаття 222. Згода закладу охорони здоров'я або навчального закладу на усиновлення дитини.....	51

Стаття 223. Заява про усиновлення дитини, ...	52
Стаття 224. Рішення суду про усиновлення	52
Стаття 225. Момент здійснення усиновлення	52
Стаття 226. Право на таємницю усиновлення, ...	52
Стаття 227. Право на приховання факту усиновлення від дитини, яка усиновлена	52
Стаття 228. Забезпечення таємниці усиновлення	52
Стаття 229. Право усиновлювача бути записаним матір'ю, батьком дитини, ...	53
Стаття 230. Право усиновлювача на зміну відомостей про місце народження та дату народження дитини, ...	53
Стаття 231. Зміна прізвища, імені та по батькові особи, яка усиновлена	53
Стаття 232. Правові наслідки усиновлення	53
Стаття 233. Внесення змін до актового запису про народження дитини, яка усиновлена	54
Стаття 234. Збереження прав дитини, які вона мала до усиновлення	54
Стаття 235. Нагляд за дотриманням прав дитини, яка усиновлена	54
Стаття 236. Недійсність усиновлення	54
Стаття 237. Правові наслідки визнання усиновлення недійсним	54
Стаття 238. Скасування усиновлення	55
Стаття 239. Правові наслідки скасування усиновлення	55
Стаття 240. Особи, які мають право на звернення до суду з позовом про скасування усиновлення або визнання усиновлення недійсним, ...	55
Стаття 241. Порядок поновлення актового запису про народження у разі визнання усиновлення недійсним або скасування усиновлення	55
Стаття 242. Позбавлення усиновлювача батьківських прав	56
ГЛАВА 19. ОПІКА ТА ПІКЛУВАННЯ НАД ДІТЬМИ	56
Стаття 243. Діти, над якими встановлюється опіка, піклування	56
Стаття 244. Особа, яка може бути опікуном, піклувальником дитини	56
Стаття 245. Опіка та піклування над дитиною, яка проживає у закладі охорони здоров'я, навчальному або іншому дитячому закладі	56
Стаття 246. Контроль органу опіки та піклування за дотриманням прав дитини, над якою встановлено опіку або піклування	56
Стаття 247. Права дитини, над якою встановлено опіку або піклування	56
Стаття 248. Права дитини-сироти і дитини, позбавленої батьківського піклування, яка проживає у закладі охорони здоров'я, навчальному або іншому дитячому закладі, прийомній сім'ї	57
Стаття 249. Права та обов'язки опікуна, піклувальника щодо дитини	57
Стаття 250. Припинення опіки, піклування над дитиною	57
Стаття 251. Звільнення опікуна та піклувальника дитини від їх обов'язків	57
ГЛАВА 20. ПАТРОНАТ НАД ДІТЬМИ	57
Стаття 252. Патронат над дитиною	57
Стаття 253. Договір про патронат над дитиною	58
Стаття 254. Права дитини, яка влаштовується в сім'ю патронатного вихователя	58
Стаття 255. Обов'язки патронатного вихователя	58
Стаття 256. Оплата послуг із здійснення патронату над дитиною	59
ГЛАВА 20-1. ПРИЙОМНА СІМ'Я	59
Стаття 256-1. Приймозна сім'я	59
Стаття 256-2. Приймозні батьки	59
Стаття 256-3. Приймозні діти	59
Стаття 256-4. Створення прийомної сім'ї	59
ГЛАВА 20-2. ДИТЯЧИЙ БУДИНОК СІМЕЙНОГО ТИПУ	60
Стаття 256-5. Дитячий будинок сімейного типу	60
Стаття 256-6. Батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу	60
Стаття 256-7. Вихованці дитячого будинку сімейного типу	60
Стаття 256-8. Створення дитячого будинку сімейного типу	60
РОЗДІЛ V. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ТА РОДИЧІВ	61
ГЛАВА 21. ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ТА РОДИЧІВ	61
Стаття 257. Права баби та діда, прабаби та прадіда на виховання внуків, правнуків	61
Стаття 258. Права баби і діда щодо захисту внуків	61
Стаття 259. Права братів та сестер на спілкування	61

Стаття 260. Право мачухи, вітчима брати участь у вихованні пасинка, падчерки.....	61
Стаття 261. Права та обов'язки особи, яка взяла у свою сім'ю дитину, щодо її виховання.....	61
Стаття 262. Права сестри, брата, мачухи, вітчима та інших членів сім'ї на захист дітей.....	61
Стаття 263. Вирішення судом спорів щодо участі баби, діда, прабаби, прадіда, братів, сестер, мачухи, вітчима у вихованні дитини.....	62
Стаття 264. Обов'язки особи піклуватися про бабу, діда, прабабу, прадіда, а також про того, з ким вона проживала однією сім'єю.....	62
ГЛАВА 22. ОБОВ'ЯЗОК ПО УТРИМАННЮ ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ТА РОДИЧІВ	62
Стаття 265. Обов'язок баби, діда утримувати внуків.....	62
Стаття 266. Обов'язок внуків, правнуків утримувати бабу, діда, прабабу, прадіда.....	62
Стаття 267. Обов'язок по утриманню братів та сестер.....	62
Стаття 268. Обов'язок мачухи, вітчима утримувати падчерку, пасинка.....	62
Стаття 269. Обов'язок інших осіб утримувати дитину.....	62
Стаття 270. Обов'язок падчерки, пасинка утримувати мачуху, вітчима.....	62
Стаття 271. Обов'язок особи утримувати тих, з ким вона проживала однією сім'єю до досягнення повноліття.....	63
Стаття 272. Розмір аліментів, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів, і строки їх стягнення.....	63
Стаття 273. Зміна розміру аліментів та звільнення від їх сплати.....	63
Стаття 274. Визначення заборгованості за аліментами, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів. Повне або часткове звільнення від заборгованості за аліментами.....	63
РОЗДІЛ VI. ОСОБЛИВОСТІ УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ГРОМАДЯНАМИ УКРАЇНИ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ ЗА ЇЇ МЕЖАМИ, ТА ІНОЗЕМЦЯМИ	63
Стаття 282. Усиновлення дитини, яка є громадянином України, але проживає за межами України.....	63
Стаття 283. Усиновлення іноземцем дитини, яка є громадянином України.....	64
Стаття 284. Усиновлення дитини, яка є іноземцем і проживає в Україні.....	65
Стаття 285. Обмеження права іноземця на таємницю усиновлення дитини, яка є громадянином України.....	65
Стаття 286. Усиновлення в Україні іноземцем дитини, яка є іноземцем або особою без громадянства.....	65
Стаття 287. Нагляд за дотриманням прав дітей, які усиновлені іноземцями.....	65
РОЗДІЛ VII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	65